

УДК 341.6

PROTECTION OF LAND OWNERSHIP RIGHTS IN THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Machuska I.B. /Мачуська І. Б.*д.ю.н., доцент, професор кафедри приватного права,**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6441-8356>***Titova O.S. /Тітова О.С.***к.е.н., доцент кафедри іноземних мов,**ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9378-0904>***Chyryk O.I./Чирик О.І.***старший викладач кафедри іноземних мов,**ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6054-3952>*

V. Hetman Kyiv National Economic University, Law Institute Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана, Юридичний інститут, м. Київ, Україна

Annotation. У статті досліджується особливості захисту права власності на землю в Україні Європейським судом з прав людини. Зазначено, що земля є одним із найважливіших ресурсів кожної держави, у тому числі і України. Доведено, що захист права власності на землю в Україні є однією з найактуальніших проблем сьогодення, оскільки земельні ресурси є основним національним багатством держави та перебувають під її особливою охороною.

Зазначено, що особливого значення захист права власності на землю в Україні набуває зв'язку із запровадженням ринку землі в Україні. Доведено, що незважаючи на встановлені Конституцією України, Земельним Кодексом та інших законодавчими актами України положень щодо права власності на землю, спостерігаються численні порушення права власності та права користування земельними ділянками. Встановлено, що у випадку порушення права власності на землю в Україні, особливого значення набуває захист порушеного права власності на землю в Європейському суді з прав людини з метою відновлення порушеного права.

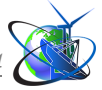
Зазначено, що особливого значення захист права власності на землю в Україні набуває внаслідок повномасштабного вторгнення країни агресора РФ на територію України. Доведено, що звернення громадян України до суду ЄСПЛ з метою захисту порушеного права власності на землю, дозволить притягнути державу агресора РФ до відповідальності з метою компенсації шкоди за втрачене право власності на землю.

Key words: право власності, право власності на землю, право користування землею, земля, Європейський суд з прав людини, захист права власності.

Вступ.

Інститут права власності займає особливе місце в суспільному житті держав, у тому числі й України. Він характеризується тривалим розвитком від визнання його спочатку в національному праві держав, а згодом і в міжнародному праві, як одного із основоположних прав людини [1, с. 5].

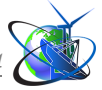
Земля є одним із найважливіших ресурсів кожної держави, основою її

економіки. Захист права власності на землю в Україні є однією з найактуальніших проблем сьогодення [2, с. 75]. Запровадження ринку землі в Україні має на меті забезпечити захист права власності на землю, зокрема, через встановлення чітких правил обігу земель сільськогосподарського призначення та захист прав власників на землю. Право власності на землю набувається та реалізується на підставі Конституції України, Земельного Кодексу України - (далі – ЗКУ) та інших законодавчих актів. Однак, на практиці виникають ситуації, коли право власності на землю порушується. У таких випадках громадяни України можуть звертатися до Європейського суду з прав людини - (далі – ЄСПЛ, Суд) для захисту своїх прав, з метою відновлення порушеного права власності на землю.

Задекларований європейський вибір нашої держави передбачає проведення певних послідовних дій, однією з яких стало підписання Угоди про асоціацію України і ЄС [3, с. 24]. Практика ЄСПЛ багато в чому формує сучасне обличчя правових систем. Рішення ЄСПЛ, будучи обов'язковими для виконання в усіх державах - членах Ради Європи, на сьогоднішній день являють собою одне з джерел права цих держав [4, с. 140].

Особливого значення захист права власності на землю в Україні набуває внаслідок збройної агресії РФ 20 лютого 2014 р. на територію Автономної Республіки Крим та у результаті повномасштабного вторгнення країни агресора на територію України 24 лютого 2022 р. Військові дії країни агресора безпосередньо вплинули на всі сфери суспільного життя, у тому числі і на сферу земельних відносин. В результаті чого, незважаючи на проголошену Конституцією України гарантію права власності на землю, права громадян України були порушені. Таким чином, звернення громадян України до суду ЄСПЛ з метою захисту права власності дозволить притягнути державу агресора РФ до відповідальності. Практика суду ЄСПЛ дозволить сформувати дієвий механізм захисту порушених прав громадян України, землі яких були незаконно захоплені та порушені країною агресором РФ у ході військових дій.

Аналіз наукових джерел.

Теоретико-методологічною основою дослідження захисту права власності на землю, тлумачення поняття майна у практиці ЄСПЛ та в контексті Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод стали праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Л. Андрусіва, Н. Блажівської, О. Бігняка, Н. Горобець, М. Гончарука, О. Гріненко, Л. Литвинець, О. Мірошніченко, Л. Цвігуна, С. Шевчука, С. Федика, G. Letsas та інш.

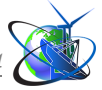
Мета статті полягає в дослідженні захисту права власності на землю Європейським судом з прав людини з метою відновлення порушених прав громадян України.

Виклад основного матеріалу.

Інститут власності є одним з найбільш відомих правових інститутів. Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 13 Конституції України: «земля є об'єктом права власності Українського народу, що перебуває під особливою охороною держави» (ч. 1 ст. 13). Земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній та державній власності (ч. 1 ст. 78 ЗКУ).

Держава забезпечує громадянам та юридичним особам рівні умови захисту прав власності на землю. Власник земельної ділянки або землекористувач може вимагати усунення будь-яких порушень його прав на землю, відповідно до ст. 152 ЗКУ. Захист права власності на землю в Україні здійснюється через судові та позасудові механізми. У сфері земельних відносин спостерігається значний перелік справ, з приводу яких власники земельної ділянки або землекористувач може вимагати усунення будь-яких порушень його прав, а саме: спори, пов'язані із правом власності на земельні ділянки, правом оренди земельної ділянки та інш. Таким чином, особа, законний інтерес або право якої порушено, може скористатися способом захисту, який прямо передбачено нормою матеріального права.

Одним із дієвих заходів захисту права власності на землю в Україні є звернення до суду ЄСПЛ. Громадяни України можуть подавати скарги до ЄСПЛ, якщо вони вважають, що їхні права за порушені національними судами.

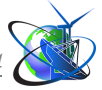
Конституція України (ч. 4 ст. 55) гарантує кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [5].

Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод створила особливий механізм захисту права власності від незаконних посягань. Таким чином, ЄСПЛ має право розглядати: індивідуальні та міждержавні скарги, проти одного або декількох держав - членів Ради Європи або проти ЄС [6].

Право на захист власності, у тому числі і права власності на землю, викладено у ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме: «кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства та на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права» [7]. «Власність» у розумінні Конвенції та Протоколу до неї – це автономне явище, яке жодним чином не пов'язане із національним його розумінням та має тлумачення незалежне від національного [8, с. 371]. На підставі тлумачення ЄСПЛ ст. 1 Протоколу 1 до ЄКПЛ в практиці Суду закладено доволі широку концепцію права власності, до якої відносяться такі матеріальні і нематеріальні активи, у тому числі і земельні ділянки тощо [1, с.19].

Аналіз практики ЄСПЛ свідчить, що Суд розглядає право власності як органічний елемент всієї системи фундаментальних прав і свобод людини. Так, судом ЄСПЛ розглядалися справи щодо захисту права власності, у тому числі і право власності на землю, а саме: визнання незаконним позбавлення права власності на землю, зобов'язання держави виплатити компенсацію за шкоду та інш. - (Остапенко проти України, рішення від 14.06.2007; Пономаренко проти України, рішення від 14.07.2007; Рисовський проти України, рішення від 20.10.2011) [9, с. 371].

З початком повномасштабного вторгнення рф на територію України розгляд справ в ЄСПЛ набуло особливої актуальності, оскільки захист права власності

на землю, у контексті принципу мирного володіння майном дає право громадянам України мати можливість подати скарги проти країни агресора рф з метою встановлення порушених агресором права власності на землю громадян на тимчасово окупованих територіях. Війна як явище, що завжди супроводжується насильницькими злочинами та руйнуваннями, потребує напрацювання ефективного й доступного регламентованого порядку реституції, щоб кожен громадянин, який зазнав шкоди від війни, отримав відповідне відшкодування. З метою забезпечення відшкодування заподіяних збитків коштом держави-агресора, Рада Європи створила Реєстр збитків, завданих агресією рф проти України [10].

На сьогоднішній день в ЄСПЛ була розглінула значна кількість справ від України щодо росії, а саме: «кримська справа», пов'язана з анексією Криму, справи про порушення прав людини на окупованих територіях Донбасу та багато інших [11]. Таким чином, одним із важливіших завдань, яке постало перед Україною на тлі збройної агресії рф, є необхідність створення механізму, який допоможе притягти країну-агресора до відповідальності, забезпечивши цим дотримання фундаментального принципу невідворотності покарання. У цьому контексті серед основного арсеналу засобів боротьби мають бути основоположні принципи та критерії, закріплені Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, і практика їх тлумачення ЄСПЛ.

Висновки. Враховуючи вище наведене, доцільно зробити наступні висновки. Право власності на землю в Україні є одним із фундаментальних прав, що захищає інтереси власника та забезпечує можливість володіти та розпоряджатись землею відповідно до Закону. На сьогоднішній день, земля стає одним із більш цінних ресурсів, а питання захисту права власності на земельні ділянки набуває особливої актуальності. На практиці право власності на землю часто стає предметом судових спорів. Одним із дієвих заходів захисту права власності на землю в Україні, після використання всіх національних засобів правового захисту є звернення до суду ЄСПЛ як одного із найефективніших органів ЄС.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України розгляд справ в ЄСПЛ набуло особливої актуальності, оскільки захист права власності на землю, у контексті принципу мирного володіння майном дає право громадянам України мати можливість подати скарги проти країни агресора РФ з метою встановлення порушених агресором права власності на землю на тимчасово окупованих територіях України. Таким чином, в умовах війни ЄСПЛ залишається інституцією, що виступає гарантом реалізації положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Література.

1. Горобець Н. Г. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини. 12.00.11 «Міжнародне право». Київський університет права НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2018. 228 с.

2. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та інші; ред. Кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та інші. Харків: видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавчий дім «Ін Юре», 2003. 368 с.

3. Савченко В. Угода про Асоціацію України з ЄС – шляхи реалізації переваг. Проблеми і перспективи економіки та управління. N (6), 2016. С. 24-26.

4. Letsas G. A theory of interpretation of the European Convention on Human Rights. - Oxford University Press, 2007. 140 p.

5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

6. Європейський суд з прав людини
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%83%D0%B4_%D0%B7_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8

7. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Офіційний вісник України. 2006. № 32. С. 453. Ст. 2372. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535.

8. Мірошніченко О.А. Права власності у розумінні Європейського суду з прав людини (загальна характеристика). Форум права. 2013. № 2. С. 371–375.

9. Рішення Європейського суду з прав людини проти України: земельно-правовий аспект. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Prezentacia_Romaniv.pdf

10. Права людини та конвенційні зобов'язання в умовах війни: судді ВС долучилися до міжнародного форуму з практики ЄСПЛ. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1530516/>

11. Перевірка війною: рішення, заяви та виклики Європейського суду з прав людини. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/perevirkaviynoyu-rishennya-zayavi-ta-vikliki-evropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini.html>

Abstract: *The article examines the features of the protection of land ownership rights in Ukraine by the European Court of Human Rights. It is noted that land is one of the most important resources of every state, including Ukraine. It is proven that the protection of land ownership rights in Ukraine is one of the most urgent problems of today, since land resources are the main national wealth of the state and are under its special protection.*

It is noted that the protection of land ownership rights in Ukraine is of particular importance in connection with the introduction of the land market in Ukraine. It is proven that despite the provisions established by the Constitution of Ukraine, the Land Code and other legislative acts of Ukraine on land ownership rights, numerous violations of the right to property and the right to use land plots are observed. It is established that in the case of violation of land ownership rights in Ukraine, the protection of the violated land ownership right in the European Court of Human Rights in order to restore the violated right is of particular importance.

It is noted that the protection of land ownership rights in Ukraine is of particular importance as a result of the full-scale invasion of the aggressor country into the territory of Ukraine. It is proven that the appeal of Ukrainian citizens to the ECHR to protect the violated right to land ownership will allow the aggressor state of the Russian Federation to be held accountable in order to compensate for the loss of land ownership rights.

Key words: *property rights, land ownership, land use rights, land, European Court of Human Rights, protection of property rights.*

CONTENTS**Innovative economics and management**

http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-004	3
STRATEGIC PLANNING OF ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES <i>Kostenko Y.V.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-007	18
TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN TOURISM MARKET IN CONDITIONS OF FULL-SCALE WAR <i>Chorna N. M. , Kiziun A. H.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-010	24
MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF ACCOUNTING SUPPORT FOR BUSINESS IN UKRAINE <i>Smirnova N.V., Smirnova I.V.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-011	33
STRUCTURAL TRANSFORMATION OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE <i>Mikhalchynets H. T., Shevchenko M. M. , Leshanych S. E.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-013	44
FORMING A BUSINESS STRATEGY BASED ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT POTENTIAL <i>Pishenina T.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-016	53
ANALYTICS OF HIDDEN PATTERNS IN THE DYNAMICS OF GOODS EXPORTS IN UKRAINE <i>Kushchenko O. , Mytrofanova L.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-017	62
RENT AS AN OBJECT OF ACCOUNTING IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND TYPES OF ECONOMIC ACTIVITY <i>Stashenko Y., Gavrylovskiy O.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-032	76
DIGITAL PLATFORMS AS A NATIONAL TOOL FOR ECONOMIC RESILIENCE <i>Vyshyvaniuk Y.</i>	

http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-037	87
CAR AS A SERVICE: HOW VALUE-ADDED SERVICES INCREASE BUSINESS PROFITABILITY	
<i>Savchenko Y.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-045	98
INNOVATIVE ECONOMY IN EUROPE AND ASIA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF STRATEGIES AND MANAGEMENT MODELS	
<i>Lymonova E.M., Kliuchnyk R.M.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-054	107
TRENDS IN THE IMPLEMENTATION OF UKRAINE'S SOCIAL POLICY IN THE CONTEXT OF WAR	
<i>Liubokhynets L.S., Tanasiienko N.P.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-055	117
ORGANISATIONAL SUPPORT OF STRATEGIC MANAGEMENT OF LOGISTICS PROCESSES OF TRANSPORT ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION	
<i>Chernikhova O.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-058	124
SUCCESS OF ROMANIA AND CHALLENGES ON THE WAY OF EUROPEAN INTEGRATION	
<i>Atamanchuk Z.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-059	134
COMPETITIVE BENCHMARKING IN MANAGING THE COMPETITIVENESS OF A MOTOR TRANSPORT ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION	
<i>Galytskyi B. Yu., Spitsyna A.E.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-062	149
WAYS TO INCREASE THE LIQUIDITY OF A METALLURGICAL PLANT	
<i>Pistunov I.M. , Kravchenko O.Ya.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-066	171
IMPLEMENTATION OF DIGITAL MARKETING TOOLS IN THE AGRARIAN SECTOR	
<i>Kvasova L., Lytvynenko S.D., Slobodyanyuk N.V.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-069	178
CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF ENERGY MANAGEMENT: MICRO- AND MACRO-LEVEL APPROACH	
<i>Khomiuk N.L. , Yushchyshyna L. O. , Hulchak O. M.</i>	

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-080>

190

ENHANCING THE ECONOMIC RESILIENCE OF SMALL
AND MEDIUM-SIZED TERRITORIAL COMMUNITIES

Shkromyda I.

Innovative approaches in jurisprudence

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit40-04-053>

205

PROTECTION OF LAND OWNERSHIP RIGHTS IN THE
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Machuska I.B. , Titova O.S., Chyryk O.I.

International periodic scientific journal

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

**Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien**

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
high impact factor (ICV: 70.62)

Issue №40
Part 4
August 2025

Development of the original layout - Sergeieva&Co

Signed: August 30, 2025

Sergeieva&Co
Lußstr. 13
76227 Karlsruhe
e-mail: editor@modern techno.de
site: www.modern techno.de

Articles published in the author's edition

www.moderntechno.de

e-mail: editor@moderntechno.de